

Strategi för suicidprevention i Finspångs kommun

2023-2025

21 AUGUSTI 2023

ANSVAR FÖR REVIDERING: SEKTOR SOCIAL OMSORG

Ärendenummer: KS 2021.1075
Beslutsinstans: Kommunstyrelsen
Beslutsdatum: 4 oktober 2023 § 303
Dokumentägare: Sektorschef social omsorg

FINSPÅNG

FINSPÅNG

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	4
Vägledande inriktningsdokument	5
Nationellt handlingsprogram för suicidprevention	5
Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention	5
Länsgemensam strategi för suicidprevention i Östergötland	5
Strategisk plan	6
Forskning om suicidpreventiva insatser	7
Syfte och mål	8
Avgränsningar	8
Lägesbild i Finspångs kommun	8
Statistik	9
Strategi för suicidpreventiva åtgärder i Finspångs kommun	10
Handlingsplaner, uppföljning och utvärdering	11

Sammanfattning

Suicid är ett allvarligt folkhälsoproblem där kommuner genom olika insatser kan bidra till att minska antalet suicid och suicidförsök. Finspångs kommun ligger högt i suicidstatistiken vilket gör det till ett angeläget utvecklingsområde. Nationella och regionala inriktningsdokument har brutits ner till en lokal strategi för suicidprevention som ligger i linje med kommunens fem fokusmål i den strategiska planen och bygger på kommunens utvecklingsbehov och forskning om suicidprevention.

Finspångs kommuns strategi för suicidprevention gäller år 2023-2025 och ska fungera som en vägvisare för det suicidpreventiva arbetet i kommunen. Det övergripande syftet med strategin är att på olika sätt höja den generella kunskapsnivån om suicid i kommunen. Genom den kunskapen skapas medvetenhet om hur vi kan agera i situationer med människor som befinner sig i risk för suicid. Den riktar sig till kommuninvånare, medarbetare och personer som finns i kommunens olika verksamheter.

Inledning

I Sverige tog 1569 personer sitt liv år 2022. 20 % av dessa dödsfall utgjordes av skadehändelser med oklar avsikt, så kallade osäkra självmord. Män står för cirka 70 % av alla självmord och kvinnor för resterande cirka 30 %.¹ Ungefär en tredjedel av de som tar sitt liv har en pågående vårdkontakt med den psykiatriska vården.² Övriga har inte det, vilket gör arbetet med suicidprevention till ett angeläget utvecklingsområde för kommunerna som har ett övergripande ansvar för alla sina kommuninvånare.

Suicid är ett allvarligt folkhälsoproblem och medför även stora samhällsekonomiska konsekvenser och kostnader. Forskning visar att det är möjligt att förebygga suicidhandlingar men eftersom det är en komplex problematik och ett brett spektrum av riskfaktorer som ligger bakom suicidhandlingar kräver suicidprevention en bred ansats där många samhällsaktörer samverkar och samordnar sina insatser.

Suicidprevention påverkas av många aktörer inom kommunen. Utredaren har därför kartlagt utvecklingsbehoven i kommunen tillsammans med representanter från de olika sektorerna med utgångspunkt i forskning, nationella, regionala och lokala inriktningsdokument.

---

¹ <https://ki.se/nasp/sjalvmord-i-sverige>

² <https://patientsakerhet.socialstyrelsen.se/risker-och-vardskador/vardskador/suicid/>

Vägledande inriktningsdokument

Det finns nationella, regionala och lokala inriktningsdokument samt forskning om suicidpreventiva insatser som vägleder arbetet med en lokal strategi för suicidprevention.

Nationellt handlingsprogram för suicidprevention

2008 antog riksdagen ett nationellt handlingsprogram³ som utgör utgångspunkten för det suicidpreventiva arbetet. Handlingsprogrammet innehåller nio strategiska åtgärdsområden för att minska suicid;

1. Främja goda livschanser för mindre gynnade grupper
2. Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid
3. Minska tillgängligheten till medel och metoder för suicid
4. Se suicid som psykologiska misstag
5. Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna
6. Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid
7. Höj kompetensen hos personal och andra nyckelpersoner i vård och omhändertagande
8. Gör händelseanalyser efter suicid
9. Stöd frivilligorganisationer

Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention

Regeringen har fattat beslut om att ta fram en ny nationell strategi⁴ för psykisk hälsa och suicidprevention. Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen samordnar arbetet och ett förslag med mål, prioriteringar och indikatorer för uppföljning ska slutredovisas till regeringen i september 2023. Efter att den nya nationella strategin beslutats bör den utgöra underlag för fortsatt regionalt och lokalt utvecklingsarbete.

Länsgemensam strategi för suicidprevention i Östergötland

Östergötlands län har tagit fram en regional strategi⁵ för suicidprevention som gäller 2021–2025. Den har kommunstyrelsen antagit. Den länsgemensamma strategin är tänkt att utgöra en gemensam vägvisare för det suicidpreventiva arbetet i Östergötland samtidigt som den ger möjlighet till anpassning utifrån parternas lokala lägesbilder och behov.

Övergripande målsättning för det suicidpreventiva arbetet i Östergötland är att minska förekomst av suicid och suicidförsök i alla åldersgrupper. För att göra det pekas fyra insatsområden ut som är av vikt i det lokala arbetet. Det första är just det lokala arbetet med styrande dokument/handlingsplaner för suicidprevention. Det andra är att säkerställa strukturer för långsiktig samverkan och samordning av

---

³ [Nationellt handlingsprogram för suicidprevention](#)

⁴ [Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention](#)

⁵ [Strategi för suicidprevention 2021-2025, Östergötlands län](#)

berörda aktörers suicidpreventiva insatser. Det tredje är att öka medvetenhet och kunskap om riskgrupper och bakgrundsfaktorer till suicid för att bättre kunna uppmärksamma personer som kan befinna sig i risk, samt planera insatser på individ- och befolkningsnivå. Det fjärde insatsområdet är att genomföra kompetenshöjande aktiviteter för att förbättra omhändertagandet av personer som kan vara i risk för suicid.

Strategisk plan

Eftersom det är en komplex problematik och ett brett spektrum av riskfaktorer som ligger bakom suicidhandlingar, kräver suicidprevention en bred ansats där många samhällsaktörer samverkar och samordnar sina insatser. Det gäller även inom kommunen. Alla de fem målen i den strategiska planen⁶ som kommunen satt fokus på under året, har påverkan på det suicidpreventiva arbetet.

3. God hälsa och välbefinnande kan kopplas till att främja den psykiska hälsan där kommunen i alla verksamheter ska arbeta för att skapa ett klimat som motverkar psykisk ohälsa. Chefer och medarbetare behöver kunskap och förutsättningar för att bemöta sina anställda och de personer som de möter genom sina verksamheter.

4. God utbildning för alla är ett starkt skydd för suicid. Vi vet att låg utbildningsnivå genererar en högre risk för suicid. Tidiga insatser för barn och unga där skolans och elevhälsans personal har kunskap att fånga upp elever i risk har enligt forskning god suicidpreventiv effekt.

8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt har bäring för det suicidpreventiva arbetet då Finspång är en stor arbetsgivare med cirka 1900 anställda. Arbetsplatsen är en stor del av människors liv. Kommunen kan därför vara en aktör som stärker sina medarbetares psykiska hälsa och ökar deras kunskap om suicidprevention.

10. Minskad ojämlikhet har betydelse i det suicidpreventiva arbetet. Eftersom klyftorna i samhället skapar utanförskap och motsättningar som påverkar tryggheten i samhället kan det också påverka risken för suicid.

11. Hållbara städer och samhällen har också bäring för det suicidpreventiva arbetet genom hur vi samhällsplanerar vår kommun och skapar trygga miljöer där vi också har möjlighet att anpassa vår fysiska miljö utifrån ett suicidpreventivt perspektiv. Att arbeta med suicidprevention är också att ha en god ekonomisk hushållning. Varje suicid medför samhällsekonomiska konsekvenser i form av resurser som förbrukas, produktionsbortfall och förlust av potentiella levnadsår.

---

⁶ [Strategisk plan 2023-2025](#)

Forskning om suicidpreventiva insatser

Suicid går att förebygga, men det räcker oftast inte att bara arbeta med individen. Man behöver även arbeta med de sammanhang som individen befinner sig i. Suicid är ett allvarligt folkhälsoproblem och förutom att liv går förlorade kan det leda till stort psykiskt lidande och sämre hälsa hos närstående och andra berörda.

Hälsofrämjande insatser och prevention ger effekt inom flera områden än det område som insatsen riktar sig till. Insatser för ökad fysisk aktivitet främjar psykisk hälsa, insatser mot riskbruk av alkohol kan vara suicidförebyggande genom att minska risken för impulsiva suicidhandlingar.

Bakom en suicidproblematik finns ett brett spektrum av riskfaktorer som tillsammans gör att en person hamnar i risk för suicid. De enskilt starkaste riskfaktorerna är tidigare självmordsförsök och psykisk sjukdom. Personer som aktivt söker hjälp eller har en god problemlösningsförmåga och strategier för att hantera sin psykiska smärta är mindre benägna att ta sitt liv. Starka evidensbaserade preventiva insatser för suicidprevention⁷ är enligt forskning insatser i skolan och att begränsa åtkomst till medel. Att jobba med informationskampanjer, minskad alkoholkonsumtion, stärkt vårdkedja och utbildning är exempel på andra viktiga insatser.

Enligt forskning så finns det några förutsättningar som behöver vara på plats för att ett gott suicidpreventivt arbete ska kunna bedrivas⁸. Att tillgängliggöra utbildningar i suicidprevention för att öka grundkunskapen om hur vi kan förebygga suicid är en förutsättning. Även insatser i arbetslivet som rör arbetsmiljö och att det finns rutiner och riktlinjer för hur både chefer och medarbetare kan och ska agera vid risk för suicid är en annan. Det är viktigt att ge tidigt stöd till barn och unga genom att stärka elevhälsan och skolpersonalen i suicidpreventivt arbete. Stöd till riskgrupper lyfts också som en särskild förutsättning då tidiga insatser ökar möjligheten att förebygga suicid. Särskilt lyfts stöd till äldre och stöd till efterlevande.

---

⁷ <https://respi.se/insatser/evidensbaserade-insatser>

⁸ <https://respi.se/insatser/forutsattningar>

Syfte och mål

Finspångs lokala suicidprevention tar sin utgångspunkt både i den nationella handlingsplanen och den regionala strategin. Strategin bygger även på Agenda 2030 och de kommunövergripande målen som anges i Strategisk plan 2023–2025.

Syftet med Finspångs kommuns strategi för suicidprevention är att höja den generella kunskapsnivån om suicid i kommunen och genom den kunskapen skapa medvetenhet om hur vi kan agera i situationer med människor som befinner sig i risk för suicid.

Finspångs kommun avser sträva efter det mål som den länsgemensamma "Strategi för suicidprevention 2023–2025, Östergötland" anger – att minska förekomst av suicid och suicidförsök i alla grupper.

Avgränsningar

En stor del av kommunens verksamheter kan sannolikt på lång och kort sikt bidra till att förebygga suicid även om det inte är det huvudsakliga syftet. Arbetet med att främja den psykiska hälsan och arbeta hälsofrämjande, som flera verksamheter gör i sitt basuppdrag, ses som en grundförutsättning för att motverka suicid och är av stor vikt i arbetet. Dock konkretiseras det inte i denna handlingsplan.

Strategin berör endast det interna arbete som Finspångs kommun har rådighet över för att stärka kunskapen om suicidprevention i kommunen under åren 2023–2025. Att den sträcker sig till och med år 2025 beror på att den regionala strategin sträcker sig dit samt att en ny nationell strategi håller på att arbetas fram. När den är beslutad kommer den visa riktningen framåt för det suicidpreventiva arbetet i Sverige och regionala och lokala dokument behöver revideras för att matcha den. Samverkan med andra aktörer är ett utvecklingsarbete att ta hänsyn till vid revidering av den lokala strategin.

Lägesbild i Finspångs kommun

En kartläggning har gjorts tillsammans med kommunens sektorer som visar att det finns kunskap och kompetens om suicidprevention i kommunen, men det bygger mer på person än struktur och systematiskt arbete. Kommunen utbildar sedan år 2018 cirka 60 medarbetare per år i Första hjälpen till psykisk hälsa (MHFA)⁹ som riktar sig till personer som i sin profession möter barn och unga, vuxna eller äldre. Målet med utbildningen är att rädda liv genom ökade kunskaper om psykiska sjukdomar och självmord.

I flera av de verksamheter som möter personer som kan tillhöra grupper som är i högre risk för suicid finns specifika rutiner men det är oklart hur kända och implementerade de är i verksamheten. Rutiner för hur chefer och medarbetare kan och ska agera vid misstanke om suicidtankar och psykisk ohälsa behöver tas

---

⁹mhfa.nu

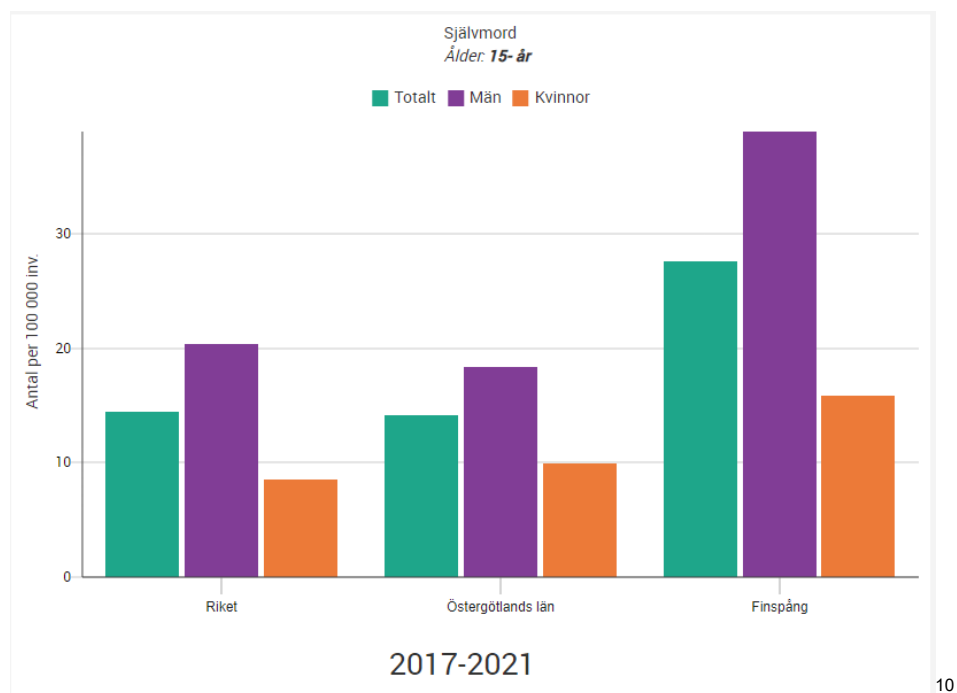

fram/revideras och implementering behöver säkerställas. Det saknas struktur och systematik i hur kommunen kan arbeta för att minska suicid och suicidförsök.

Statistik

Att förhålla sig till självmordsstatistik kräver eftertanke. Det kan vara vanskligt att i någon större utsträckning jämföra enskilda år mot varandra då är svårt att svara på om det handlar om en trend eller en avvikelse. Risken för spårbarhet till person ökar också när statistik bryts ner på lokal nivå, särskilt i mindre kommuner, och det ska undvikas. Istället för att mäta antal självmord kan vi titta på det så kallade suicidtalet. Suicidtalet är antal självmord i Sverige per 100 000 invånare under ett år. För år 2022 var det 18,0 självmord per 100 000 invånare i Sverige.

Ett sätt att ändå få en lägesbild över en kommuns suicidtal är att studera det över ett tidsspänn. Vi kan mäta antal suicid per 100 000 invånare utslaget på en femårsperiod. Den senaste mätbara femårsperioden som går att hämta från Folkhälsomyndigheten är år 2017–2021.

Finspångs kommun har de senaste två mätperioderna 2016–2020 och 2017–2021 haft ett betydligt högre suicidtal än övriga kommuner i Östergötland och riket i stort. Dessförinnan har det pendlat. Vad anledningen till det höga talet är vet vi inte, vi kan spekulera utifrån kända risk- och skyddsfaktorer men oavsett anledning så visar statistiken att suicidprevention är ett angeläget utvecklingsområde för Finspångs kommun.

¹⁰ Bild hämtad från folkhälsomyndigheten 2023-06-14

Strategi för suicidpreventiva åtgärder i Finspångs kommun

Kommunens arbete med suicidprevention ska utgå från evidensbaserade insatser. Det ska bedrivas systematiskt och vägledas av nationella och regionala inriktningsdokument om suicidprevention med fokus på ökad kunskap, samverkan och samordning samt att minska risk för suicid. Finspångs kommuns strategi för suicidprevention gäller år 2023–2025 och ska fungera som en vägvisare för det suicidpreventiva arbetet i kommunen.

- 1. Utbildning och kompetenshöjande insatser inom tre områden**
  - 1.1 Allmän kunskapshöjning om suicid hos kommunens medarbetare**

Hur man som medmänniska och kollega kan uppmärksamma att någon i ens närhet behöver stöd.
  - 1.2 Suicidpreventiv utbildning utifrån verksamhet samt rutiner**

Medarbetare kan möta personer som är suicidnära och ska ha kunskaper kring bemötande, risk- och skyddsfaktorer och veta var man kan vända sig för att få hjälp/vård
  - 1.3 Suicidpreventiv utbildning utifrån arbetsgivaransvar samt rutiner**

Chefer och politiker kan möta medarbetare som är suicidnära och ska ha kunskaper kring bemötande, risk- och skyddsfaktorer och veta var man kan vända sig för att få hjälp/vård.
- 2. Händelseanalys vid suicid och suicidförsök i kommunens verksamheter**

Verksamheter där suicid inträffar ska förbättra sitt arbete med suicidprevention och ta lärdom av inträffade händelser.
- 3. Kommunikation och utåtriktat arbete gentemot kommuninvånare**

Kommunen bidrar till att minska stigma kring suicid och psykisk ohälsa hos kommuninvånare. I det utåttriktade arbetet ska det finnas information på olika språk som kan förmedlas både skriftligt och muntligt.
- 4. Minska tillgängligheten till medel och metoder för suicid**

Ju längre det tar och ju svårare det är för en person att anskaffa ett dödligt medel eller ta sig till en tänkt plats, desto mer tid finns det för personen att bli kvitt sina mest intensiva suicidtankar.
- 5. Beakta suicidperspektiv i underlag, planer och beslut**

För att säkra upp det suicidpreventiva perspektivet både i kommunen och för samarbetspartners till kommunen
- 6. Stärka stödet till efterlevande, som är en riskgrupp för suicid**

Medarbetare som möter kommuninvånare som har förlorat någon i suicid ska ha kunskaper kring bemötande och veta var man kan vända sig för att få hjälp/vård. I det utåttriktade arbetet ska det finnas information på olika språk som kan förmedlas både skriftligt och muntligt.

FINSPÅNG

Handlingsplaner, uppföljning och utvärdering

Varje sektor (ledningsstab inklusive kultur och fritid, utbildning, vård- och omsorg, samhällsbyggnad och social omsorg) tar fram en egen handlingsplan för respektive sektor med aktiviteter för suicidprevention som kopplas till de olika strategierna. Flera punkter i strategin kräver samverkan mellan sektorerna. Handlingsplanerna ska ange aktivitet, ansvar och tidsplan. Finansiering sker inom varje sektors budgetram. Handlingsplanerna kan justeras och kompletteras löpande under åren för strategins genomförande.

Sektor social omsorg ansvarar för årlig uppföljning och rapportering till kommunstyrelsen. Sektorerna följer upp och utvärderar sina åtgärder genom befintliga uppföljningssystem då de förutsätts att arbetas in i verksamhetsplaner och bli självklara delar i verksamheterna.